

Youdan'ın odasından çıktıklarında öğle olmuştu. İkisi de sanki rahatlamak istermiş gibi birbirlerine gülmeye başladılar. *Bir yerde yemek yesek* dedi Sjacin. *Olur, kendimize geliriz hem.*

:date: 2016-01-18 15:55:48 +0200

Sokağın az ilerisinde bir restoran gördüler. *İyi bir yere benziyor* dedi Zaib. Girdiler.

Robotlarla beraber çalışan bir insan garson gördüler. Zaib *siparişi nasıl veriyoruz, gözünde bağlantı var mı?* diye sordu. *Hayır, sanırım garsona söylüyoruz, eski günlerdeki gibi.*

Zaib elini kaldırıp, garsona işaret etti. Adam kırklı yaşlarına doğru, saçları yanlardan beyazlamış ince bir adamdı. *Merhaba, pek androide benzemiyorsunuz, sipariş alıyor musunuz?* dedi. Adam sesindeki istihzayı anlamamıştı. *Evet, siparişleri ben alıyorum* dedi sakince.

- Ne tavsiye edersiniz?
- Balık, burası balığıyla ünlüdür.
- Balık sevmem ben dedi Sjacin, başka bir şey var mı?
- Vejetaryen? dedi garson.
- Evet, mümkünse dedi Sjacin.
- Size falafel önerebilirim, salata bir de.
- Salata yemeyeli uzun zaman oldu, evet. Falafel de uygun. Teşekkür ederim.
- Ben balık alayım, deniz balığı mı, dedi Zaib. Sesinde yine istihza vardı, denizlerden balık avlanması yasaktı.
- Evet, dedi garson. Deniz balığı, biraz pahalı onun için ama lezzetine hayran kalırsınız.

Zaib Sjacin'e baktı. *Yasak olduğunu sanıyordum.*

- Geniş çaplı avlanmak yasak ama kontrollü biçimde hala balık avının serbest olduğu yerler var.

Sjacin'in gözleri açıldı. Denizden balık avlandığını duymamıştı. *Nerede mesela?*

- Güneyde, Nurmen kıyılarında. Robotlar avlayabiliyor sadece ama avlanmak mümkün.
- Robotlar mı avlıyor?
- Evet, sayıyla avlıyorlar, boyutlarına bakıyorlar. Yumurtaların korunmasını sağlayan da var.

- Denizlerinizi robotlara emanet ettiniz yani. Sjacin bunu biraz kızgınlıkla söylemişti. Bir yandan bunun doğru olduğunu, denizlerin artık insanların yönetimine bırakılamayacak kadar hassas olduğunu biliyordu. Bir yandan da robotların bu kadar özgürce çalışması kendini kötü hissetmesine sebep oluyordu.
- Evet. Bir bakıma öyle. Burada yönetimle ilgili hassas konuların hepsini robotlar yapar , denizler de hassas konulara giriyor sanırım, dedi garson.

Zaib, bir yandan konuyu değiştirmek için, bir yandan da merak ettiğinden:

- Burada gördüğümüz ilk garsonsun diye araya girdi. Sanırım zevk için yapıyor olmalısın.

Adamın yüzünde acı bir gülümseme belirdi.

- Evet, burada pek yaygın bir iş değildir garsonluk. Bunu da robotlara devrettik sanırım.
- Sen neden yapıyorsun?
- Mecburiyetten, tabii ki. Bir ceza da diyebilirsiniz. Ama konuşmak istediğim bir konu değil, açıkçası. Ben gidip siparişlerinizi getiriyim dedi.

Sjacin ve Zaib birbirine baktı. *İlginç bir cezalandırma yolu* dedi Sjacin, sabah-tan beri gidip gelen istihzasıyla. *Bu ülke çok garip bir yer, insanları yeniden rehabilite etmek yerine garson yapıyorlar*

Zaib cevap vermedi ama adamın suçunun ne olduğunu merak etmişti. Tekrar yanlarına çağırdı.

- Biz gazeteciyiz. Suçunu ve neden ceza olarak garsonluk yaptığını gazetemize yazmak istiyoruz. Bize bu konuda yardımcı olursan, belki biraz para da verebiliriz dedi.

Adamın suratı yeniden buruldu ama sonra sakince, *işim saat dörtte bitiyor, bu civarda olursanız bir yerde oturup kahve içebiliriz. Gazeteye yazılacak kadar önemli bir hikaye olduğunu sanmıyorum ama merakınızı yenmenize yardımcı olabilirim* dedi.

Her ikisi de adama, *tabii ki, memnun oluruz* dediler.

Yirmi dakika kadar sonra balıklar geldiğinde, her ikisinin de uzun zamandır uzak kaldığı bu tadın çocukluklarına götürmesine izin verdiler. *Sentetik et, sentetik balık, sentetik tavuk ve sentetik sebze yiyoruz* demişti biri Konvansiyon'da. *işte gerçek bir balık* dedi, *bunların eskiden özel adları olurmuş, her balık türünün ayrı adı varmış, belki bunun da vardır* dedi Sjacin. Zaib garsonu tekrar çağırmayı düşündü ama adamı kızdırmak istemediğinden, robot garsonlardan birini çağırıp balığın özel bir adı olup olmadığını sordu. *Çipura* dedi garson, *bilgileri gözünüze gönderiyorum.*

Yemekten sonra garsona 4'te tekrar geleceklerini söyleyerek biraz dolaşmaya çıktılar.

Burada otonomobiller çok alçak uçuyor diye düşündü Sjacin. Hala alışamamıştı buna. Neredeyse üç insan boyu kadar.

Sokağın ucunda bir binada bir anda bir grup genç belirdi. *Okul çıkışı* dedi Sjacin, *Konvansiyon'da ne zamandır görmüyordum.* İnsanların okula gitmesinin gerekmediğini söyleyen politikacılar, uzun zamandır uzaktan eğitimi desteklemişlerdi. Okula gitmek, sadece çok zenginlerin para ayırabildiği bir lükstü. İnsanların çoğu evlerinden eğitime tabi tutuluyor ve başarılı olanların pek azı yüzyüze eğitim görme imkanına kavuşuyordu.

Burada çok, ben de geçen gün farkettim. İnsanlar çocuklarını okula gönderebiliyor.

Gidip bir bakmak istiyorum dedi Sjacin. Çocukluğunun okul koridorlarını hatırlamaya çalışıyordu. Zorunlu eğitim kavramıyla tanışmış son nesildi Sjacin'in nesli.

Binaya girmek isterken, kapıda görevli olduğu anlaşılan birine yaklaştılar. Gözlüklerinin tercümesiyle adama okulu gezmek istediklerini, turist olduklarını söylediler. Adam güldü. *Müdür hanım C16'da dedi, onu görebilirsiniz.*

Sadece binayı gezmek istediklerini söylediler. Adam, *müdür hanım memnun olur misafirden* dedi. Kendileriyle beraber içer girdi ve koridorlarının birinin sonunda, diğer kapılardan farksız bir kapıdan girdiler. Adam gözlüğün pek çözemediği bir şeyler söyledi, müdür *hoşgeldiniz* deyip elini uzattı. Görevli ortadan hemen kayboldu. El sıkıştılar.

Okulu gezmek istediğinizi söyledi. Konvansiyon'da okul kalmadı değil mi artık, özlüyor olmalısınız. Kadının yüzünde kelime aralarında ortaya çıkan bir gülümseme geziniyordu.

Evet. Konvansiyon'da artık pek okul kalmadı. Herkes uzaktan eğitim alıyor.

Herkes mi? Yani nüfusun büyük çoğunluğu sanırım. Hala birkaç okul olduğunu biliyorum.

Evet ama çok pahalı. İnsanların geneli için pek sekiz yaşından sonra okul yok, sadece uzaktan eğitim var.

Müdür bizde hala devam ediyor, sanırım biraz gerideyiz bu konuda dedi. Sjacin kadına baktı. Yüzünde istihza yoktu.

Uzaktan eğitim herkes için daha iyi değil dedi, *ben eski okulları özlüyorum*

Uzaktan eğitim daha kolay ve ucuz ama bizde eğitim hep devam ettiği ve hepimiz öğretmen veya öğrenci olmak zorunda olduğumuz için, okul sadece okul değil tabi. dedi.

Nasıl öğretmen ya da öğrenci?

Burada herkes okula gider, ömrü boyunca. Eğer sağlığı yerindeyse, iki aydan daha uzun süre eğitimi bırakamaz. Tabi uzaktan eğitim de mümkün ama genelde akşamları gidilen okullarımız var. Herkes bir şeyler öğrenmeye devam ediyor.

Hayat boyu öğrencilik gibi mi? Bizde de var öyle programlar, iş yerleri takip ediyor eğitimi.

Ona benzer ama burada devlet takip eder. İnsanların hepsinin bir eğitim programı olması gerek. Çoğu mesleğiyle ilgili eğitim almaya çalışıyor. Bazıları atölyelere gider. Nüfusumuzun %10 kadarı öğretmenlik yapar, bunların yarısı kadar profesyonel öğretmen, diğerleri kendi bildiklerini insanlara anlatan amatör öğretmen.

- Herkes öğrenci, yani, mesela, siz de mi?
- Evet, benim de bir okulum var. Altı aydan beri resim yaptığım bir atölyeye gidiyorum. Haftada dört gün. Resimlerimi görmek ister misiniz?

Kadın kalkıp, elektronik tuval dedikleri bir ekran açtı. Bu tuvalerde eğitim çok rahat. Fırçayı nasıl tuttuğumuz ve kime benzer resim yaptığımızı bile söylüyor. Ben şaşıyorum. dedi. Sjacin de açılan ekrandan resimlere bakıyordu. Bunları elde mi yapıyorsunuz?

Evet, elde, eski ressamlar gibi. Elimizde fırça oluyor, o fırça ile ekrana dokunuyoruz. Bunlar profesyonel ekranlar, her fırça kılını hissediyormuş. Gerçekten çok harika cihazlar. Renkleri de çok hoş, bakın.

Bir ayçiçeği tarlasındaki korkuluk resmi. Yeşil bir korkuluk. Zaib buna benzer bir resim gördüğümü hatırlıyorum dedi.

A, evet, bu eser Ayçiçeği Tarlasının Hakimi adında, çok meşhurdur, Turmetnes isimli bir ressamın

Reprodüksiyon mu yani bu?

Aa, hayır, bizde esinlenme doğal kabul edilir. Orijinalinde renkler ve kompozisyon biraz daha farklı

Ama çok benziyor

Bizde varyasyon resme değer verilir, orijinal çalışanlar da var ama onların da eski eserlerin anlamlı varyasyonlarını üretmeleri beklenir. Aynısını yapmak sorun değil, repodüksiyonlar zaten mekanik ama eserin bir arayış olduğunu ve bu arayışı devam ettirmek gerektiği söylenir.

Hmm, ilginç bir düşünce

Eser nihai sonuç değildir, bir kesit, bir fotoğraf. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz.

İkisi de başlarını sallıyordu usul usul.

Evet, anlıyorum.

Müzikte de böyle mi? dedi Sjacin.

Evet, müzikte de varyasyonlar yapılır. Bazı varyasyonlar eserin kendisinden daha çok sevilir.

Bizde çalıntı diyorlar öyle müziklere.

Çalıntı başka bir şey. Bizde sanırım sanat eşittir orijinallik diye bir düşünce yok, eserin illa orijinal olması gerekmiyor. Herkes sanatçı sayılır biraz bu sebeple burada.

Herkes mi?

Evet. Çok sayıda insan benim gibi eğitimini sanat dalları üzerine devam ettirir. Meslek öğrenmek istemeyenler.

Hiç orijinal eser yok mu?

Yoo, vardır. Çok hem de. İyi sanatçılar var. Anlatmaya çalıştığım bu değil. Taklit bizde bir öğrenme yolu görülür, herkes taklitle öğrenir derler. Orijinal bir dil buluncaya kadar herkes başkasını taklit eder.

Biz taklitçilere sanatçı demiyoruz.

Bu anlayışı biliyorum. Daha çok kibri besleyen bir düşünce gibi geliyor bu, sanatçıyı insandan ayrı , farklı bir yaratılmış gibi görme eğilim. Sanatçı da taklit eder, taklit ederek öğrenir çünkü insandır.

Zerkubia sanatı bunun için gelişmiyor bence.

Telif hakkı konusunda da bunu söylüyorlardı, sonra kaldırmanın, tutmaktan daha faydalı olduğunu gördüler. İnsanların yeni ürün çıkarması üzerindeki engelleri kaldırdılar.

Buna benzer fikirler bizde de mevcut. İnsanların ufak bir değişiklik bilse yap-salar, yeni bir ürün çıkardıklarını söylüyorlar. Gülmüş geliyor. Bunu nasıl bilebilirsiniz? Hem telif hakkında da insanların adil kullanım fikri mevcut, yani, bir kitaptan ufak bir alıntı yaptığımızda zaten buna eskiden beri telif hakkı işlemiyor.

Şaşırdı.

Size bunu anlatması zor. Paylaşma özgürlüğünün, sanat eserinden para kazanma hakkından daha önemli olduğunu söylüyoruz, hepsi u aslında.

Sjacin özgürlük kelimesini duyunca büzüldü.

Zerkubia'da özgürlükten bahsetmek, burada insanların hemen hiçbir özgürlüğü yok. Hemen her konuda Konvansiyon'un koyduğu özgürlük ilkelerinin gerisinde, ancak bir yandan da telif hakkı gibi, sanatın gelişmesini tarih boyunca en büyük etkiyi yapmış bir fikri, özgürlük adına yok etmeyi mümkün sayıyor. Garip. Tuhaf.

Kadının suratı beyazlaştı. Sinirlenmeye başladığı anlaşılıyordu. Zaib konuyu değiştirmek gerektiğini düşündü.

Öğretmenlik zor mu Zerkubia'da? dedi. İkisi de Zaib'e baktılar, konuyu değiştirmeye çalıştığını çok belli etmişti.

Ne açıdan? dedi

Bizde öğretmenlik yok, malum, insanların artık kendi eğitimlerinden sorumlu olduğu ve bunun için devletin bir pay ayırmasının pek anlamlı olmadığını düşünüyor bizim siyasetçiler

Evet, biliyorum. Tamamen uzaktan eğitim.

Hemen hemen. Ama insanların insanlara bir şey öğretmesinin zor olduğunu düşünüyorum. Makineleri kullanmak neden zor geliyor size?

Zor gelmiyor, aslında hepimiz kullanıyoruz.

Yani, insanların insanları kolay eğitemediği, insanların başkasından kolay öğrenemediği yıllarca önce ortaya çıkmış. Konvansiyon'da herkes bilir bunu.

Bunu biliyoruz. Biz de öğretme kısmında bilgisayarları kullanıyoruz ama okulların amacı sadece bu değil ki. Öğretmek değil yani.

En önemli amacı?

Hayır, biz böyle görmüyoruz. Bilgi sizin de söylediğiniz gibi makinelerden elde edilebilir, ancak insanların bu bilgiyi ne yapacakları ve nasıl insanlar olacakları makinelerden öğrenilemez. Bizim makinelerimiz Konvansiyon'un izin verdiklerinden çok daha gelişmiş, buna rağmen insanların hayatı başka insanlardan öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Hayatı mı öğretiyorsunuz dedi Zaib.

Evet, hayatı nasıl yaşamak gerektiğini.

Bunu insanlar başkalarına nasıl öğretebilir? dedi Sjacin, yeni bir damar bulmuşçasına.

Kadın ona dönüp, gülümseyerek. Zerkubia'nın temelinde insanların nasıl yaşaması gerektiğini, kimlerden ve nasıl öğrenecekleri sorusu yatar.

Bütün eski ideolojiler gibi belli yaşam tarzlarının diğerlerinden daha üstün olduğunu mu söylüyorsunuz?

Hayır, hayır. Devlet bize hangisinin daha üstün olduğunu söylemez. Ancak insanların hangi yaşam tarzını istediklerine bakar ve o yaşam tarzlarına daha çok imkan verir. Aslında doğrudan yaptığı bir şey yok, sadece her bireyin jemmiiyesine yaptığı bir katkı var, devlet bunu gözetir.

Ben bunu anlamadım dedi Zaib.

Basit aslında. Evrimsel formları bilirsiniz, hayatın temelinde de adaptasyon olduğu söylenir. Yani adapte olabilen canlılar yaşar, adapte olamayanlar kaybolur.

Evet.

Biz jemmiiyeler için de aynı şeyi düşünüyoruz. Bunların da biyolojik organizmalar gibi adapte olabilenlerinin olduğunu, ancak bazılarının da adapte olamadığını

söyleriz. Zerkubia bir jemmiye ekosistemi olmaya çalışır. İyi hayat tarzlarıyla kötü hayat tarzlarını ancak bu şekilde ayırt edebiliriz.

Devlet ayıklıyor yani

Hayır, devlet ayıklamıyor. Ancak bazı jemmiyeler zaman içinde gözden düşüyor. Mensupları azalıyor. Toplumda etkinliklerini kaybediyorlar. Kendi düşüncelerini yeni nesillere aktaramıyorlar.

İlginç bir bakış açısı

Ancak onlara karşı doğrudan bir yasaklama söz konusu değil. Yeterince taraftar toplayamıyorlar, kısacası

Bütün düşünceleri savunmak serbest mi?

Evet, benim bildiğim kadarıyla öyle. Ama insanların dikkatini çekmek zor. Genel akışa aykırı söz bulunamıyor olmasının sebebi, burada insanların hallerinden memnun olması sanırım.

Veya muktedirlerin memnun olması diye atıldı Sjacin.

Tam olarak öyle olduğunu sanmıyorum. Özel bir muktedir sınıfımız yok.

Burası bir oligarşi gibi duruyor, insanların gözünü doyurmayı bilen akıllı bir oligarşi.

Müdür güldü. Kim bu oligarşinin mensupları sizce?

Ortalıkta görünmüyorlar ama tamamen kayıp da olamazlar. Burada hiç mi yönetici, siyasetçi, elit insan yok?

Aa, var, tabii, burada da sınıflar var. Onu kastediyorsunuz?

Evet, yani, oligarşi işte, bir yönetici sınıf demek.

Yönetici sınıf yok, elit insanlar var, zengin, belli ailelere mensup insanlar var, ancak onların da yönetici olmak için herkes kadar şansı var. Daha fazlası yok. Dahası yöneticilik bizde pek istenen bir şey değil.

Neden?

Devlet yöneticiliği zor çünkü. Her anı kaydediliyor ve paylaşıyor insanın. İnsanlar arasında daha saygın bir yerleri olduğu doğru ama o kadar göz önünde ve o kadar kısıtlı imkanlarla hareket etmeleri gerekiyor ki...

Neden kaydediliyor? Yani yöneticilerin?

Kiminle nerede ne kadar görüşmüş, ne kadar para harcamış, kaç dakika uyumuş, hangi konularda ne karar vermiş, bunların hepsi kaydediliyor. Yeterince güç sahibi her yöneticinin bir de "an katibi" dedikleri bir yoldaşı var, ne yaptığını an be an yazan. Olanları yazıyorlar, planları başkaları yapıyor. Dakika dakika nerede olduğunu ve ne yaptığını biliyoruz yöneticilerimizin

Güvenlik sorunu doğurmuyor mu?

*Nasıl güvenlik sorunu? Yoo. Neden doğursun. Yeterince güvenlik önlemi alıy-
orlardır. Haftada on saat kadar gizli görüşme yapma imkanları var, bunlar
kayıtdışı görüşmeler oluyor ama onları da kiminle yaptıklarını söylemek zorun-
dalar ve bunları birbirine eşleştirebiliyoruz.*

Bunu kabul etmiş olmaları ilginç.

*Bahsettiğim şeylerin neden böyle olduğunu anlamanız için biraz Zerkubia tarihi
bilmeniz lazım sanırım. Sizi tarih öğretmenimizle tanıştırmak isterdim. Bugün
sanırım uygun olmaz ama yarın uğrayabilerseniz, size bir saat kadar Zerkubia
tarihi anlattırayım, olur mu?*

*Zaib ve Sjacin birbirine baktı. Zaib, gözlüğüm bir randevu göstermiyor dedi.
Sjacin de başını salladı. Akşama doğru gelebiliriz sanırım.*

*Memnun oluruz. Buraya çok turist gelmiyor, Tarih öğretmenimiz Tausen'in de
ilgisini çekecektir, eminim.*